

SAUEKONTROLLEN

ÅRSMELDING 2009

 ANIMALIA
SAUEKONTROLLEN

INNHOLD

Om Animalia.....	3
Forord	4
Sauekontrollens formål	5
Organisering og finansiering.....	6
Medlemskap i Sauekontrollen.....	7
Aktiviteter i Sauekontrollen i 2009	8
Aktiviteter i NSG i 2009	10
Satsingsområder	11
Rådgivere i Sauekontrollen.....	12
Statistikk fra Sauekontrollen.....	14
Begrep og definisjoner.....	15
Historisk utvikling	16
Landsoversikt	18
Medlemsoversikt og besetningsstruktur.....	19
Rasefordeling	21
Lammetall og lammetap	22
Tilvekst og høstvekter	25
Avdrått.....	26
Slakteresultater	28
Helseopplysninger i Sauekontrollen.....	32
Production results	35

Forsidebilde: Sauer ved Vikten
i Lofoten

Tekst: Marit Lystad/Stine Løvik
Huse/Lisbeth Hektoen/
Grethe Ringdal

Foto: Grethe Ringdal

Grafisk design: Konsis

Trykkeri: Konsis

OM ANIMALIA

Styrker norsk kjøtt- og eggproduksjon langs hele verdikjeden

Animalia er et av Norges ledende fag- og utviklingsmiljøer innen kjøtt- og eggproduksjon. Animalia arbeider både med husdyrfaglige og kjøttfaglige spørsmål og tilbyr norsk kjøtt- og eggbransje og norske bønder kunnskap og kompetanse gjennom e-læring og kursvirksomhet, forsknings- og utviklingsprosjekter, husdyrkontroller og dyrehelsetjenester. Animalia er en nøytral aktør som arbeider for og sammen med hele den norske kjøtt- og eggbransjen.

FORORD

Sauekontrollen en den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueprodusenter i Norge. Medlemskapet organiseres gjennom slakteriene, mens Animalia har den sentrale administrasjonen, med ansvaret for drift og utvikling av den sentrale databasen og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere.

Basert på tall fra 31. desember 2009 var nær 28 % av landets sauebesetninger og ca. 42 % av landets søyer over 1 år registrert i kontrollen. Det er altså de største besetningene som deltar. Medlemstallet steg 2 % i løpet av 2009, en hyggelig utvikling etter flere års nedgang.

Andel medlemmer som registrerer data selv, er økende. 67 % av medlemmene registrerer data selv, mens de resterende bruker rådgiver. Av de som rapporterte data selv, brukte 88 % Sauekontrollen Web, mens 12 % brukte Led-Sau. Det var ved nyttår kun 10 brukere av Bondeversjonen.

Vi håper medlemmer og andre saueinteresserte bruker årsmeldingen aktivt. Den kan brukes til å sammenligne egne resultater med landsgjennomsnitt, som et oppslagsverk og være til inspirasjon.

Statistikken i årsmeldingen er basert på opplysninger samlet inn i den sentrale databasen. Med i statistikken er alle innmeldte medlemmer som har registrert de aktuelle opplysningene i 2009. Det ble gjort en del endringer i beregningsmåter i 2008. Dette medfører at det ikke alltid kan gjøres sammenlikninger tilbake i tid. Dette er beskrevet ved den enkelte tabell og/eller markert med bruk av en tykk strek i tabellen.

For Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau

KRISTIN BAKKE LAJORD
Leder

GRETIE RINGDAL , MARIT L. LYSTAD
OG STINE LØVIK HUSE
Sauekontrollen

LISBETH HEKTOEN
Helsetjenesten for sau

Saukontrollens formål

- Skaffe det enkelte medlem informasjon om egen besetning som grunnlag for styring/planlegging og kvalitetssikring av produksjonen.
- Legge grunnlag for landsomfattende avlsarbeid på sau gjennom fullstendig oversikt over dyras identitet ved merking og informasjon om enkeltedyr og besetning.
- Gi informasjon og oversikt over sjukdom i besetningen og samle helseopplysninger til bruk i forebyggende helsearbeid og sjukdomsbekjempelse.
- Skaffe dokumentasjon ved livdyrsalg.
- Gi nødvendige opplysninger for generell rådgiving, informasjon, forskning, statistikk og prognoser.
- Være en del av de tiltakene som skaper aktivt og levende produsentmiljø.

ORGANISERING OG FINANSIERING

Animalia har administrasjonen av Saukontrollen sentralt og står for drift og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere og for den sentrale databasen. Slakterier, både samvirke og private, har det lokale ansvaret, med rådgivere/registratorer rundt omkring i landet.

De innsamlede data er grunnlag for statistikk, dokumentasjon, forskning og avlsarbeid på sau, hvor Norsk Sau og Geit er ansvarlig for avlsindeksberegninger. Finansiering av den sentrale drift og utvikling dekkes av Omsetningsrådet. Finansiering av lokal drift i slakteriene dekkes delvis av medlemsavgifter.

SAMARBEIDSråDET FOR SAUEKONTROLLEN OG HELSETJENESTEN FOR SAU

Samarbeidsrådet for Saukontrollen og Helsetjenesten for sau er Saukontrollens øverste organ. Saker vedrørende regelverk, veilederende priser, rettigheter og plikter som følger av medlemskapet, samt årsmelding og budsjett, er saker som behandles i dette forum. Samarbeidsrådet består av representanter fra Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Nortura og Norsk Sau og Geit (NSG). Det har vært avholdt 3 møter og blitt behandlet totalt 25 saker i Samarbeidsrådet i 2009.

Samarbeidsrådet for Saukontrollen og Helsetjenesten for Sau har i 2009 bestått av:

KRISTIN BAKKE LAJORD (LEDER)
Norsk Sau og Geit

THOR BLICHLFELDT
Norsk Sau og Geit

ROLF AXEL AASS / KARL KRISTIAN KONGSTED
Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund

FINN AVDEM
Nortura

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN

Sauekontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene. Medlemmene kan velge om de vil registrere sine opplysninger selv eller om de ønsker å sende opplysningene til rådgiver. Rådgiver registrerer da opplysningene inn til Sauekontrollens sentrale database på vegne av medlemmet.

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN GIR:

- Enkelt registreringsverktøy. Sauekontrollen Web gjør det mulig å registrere opplysninger raskt og enkelt.
- Nyttige rapporter på Sauekontrollen Web. Alle medlemmer får tilgang til rapporter om produksjon og helsetilstand i egen besetning på web.
- Bedre oversikt over egen besetning. Sauekontrollen gir deg bedre oversikt over besetningen og hjelper deg å styre produksjonen.
- Grunnlag for avlsarbeid. Sauekontrollen er grunnlaget for avlsarbeid på sau i Norge og gir deg avlsverdier og oversikt over kåra vører. For å få kåra værlam og få avlsindeks må dyret være registrert i Sauekontrollen.
- Enklere å etterleve krav til dokumentasjon. Sauekontrollen gjør det lettere å etterleve offentlige krav og holde oversikt over opplysningene.

For mer informasjon, ta kontakt med ditt lokale slakteri. Se oversikten over rådgivere/registratorer på side 9 i årsmeldingen.

REGISTRERINGSVERKTØYET I SAUEKONTROLLEN

Medlemmer som ønsker å registrere data selv, kan gjøre dette via Sauekontrollen Web. Programmet har nå vært i bruk i snart to år og tilbakemeldingene er svært gode. I dette webbaserte programmet kan medlemmer registrere opplysninger og hendelser for egne dyr og ta ut rapporter for besetningen eller enkeldyr. Tilgang til registrerings- og rapporteringsverktøyet på internett koster om lag kr 700 per år, litt avhengig av hvilket slakteri du leverer til.

SAMARBEID MED ANDRE PROGRAMMER

Brukere av PC-programmet Led-Sau kan sende og motta data fra Sauekontrollen. Nytt fra 2009 var at dette nå ikke må skje via rådgiver, men at produsentene selv kan sende inn direkte via Sauekontrollen Web.

Sauekontrollen Web tar imot vektdata, paringsdata og fostertellingsdata registrert på Biocontrol sin lesestav HHR3000. I tillegg kan vektdata fra de elektroniske vektene fra Knarrhult, Nessemaskin og TrustestXR3000 leses inn via filoverføring til webprogrammet.

AKTIVITETER I SAUEKONTROLLEN I 2009

LOKAL SAUEKONTROLL ER GRUNNLAGET FOR SUKSESS

Sauekontrollen har dyktige og ivrige rådgivere ute i felten. Rådgiverne har opparbeidet seg gode kunnskaper om Sauekontrollen, og to av disse har hele 25 års fartstid. Alle yter brukerstøtte ovenfor medlemmene, i tillegg til den sentrale brukerstøtta hos Animalia. Den sentrale administrasjonen har god kontakt med rådgiverne. Denne kontakten er viktig for den daglige driften og for å få verdifulle innspill til videreutvikling av Sauekontrollen Web. Lokal forankring og engasjement er dessuten viktig for at Sauekontrollen skal være det verktøyet som medlemmene har bruk for.

VERVEKAMPANJE

Sauekontrollen startet året med en medlemskampanje for å få flere medlemmer. Saueprodusenter som meldte seg inn før 1. mai, fikk gratis medlemskap ut 2009. Med denne kampanjen fikk Sauekontrollen hele 160 nye medlemmer de første fire månedene, og 290 nye medlemmer totalt i 2009. I 2010 har vi ny kampanje for de som verner en nabo eller kollega.

INFORMASJON

Sauekontrollen har vært synlig i form av en fast spalte i alle utgaver av bladet Sau og Geit. Sauekontrollen var som vanlig å se på Dyrskun i Seljord. Det har også vært holdt foredrag om Sauekontrollen på årsmøter og medlemsmøter i regi av slakteriene og NSG. I løpet av året er også veiledningsbrosjyre og noteringsmateriell blitt oppdatert etter hvert som Sauekontrollen Web ble forbedret med nye registreringsmuligheter og rapporter. Sauekontrollen lanserte også en helt ny mininoteringsbok som ble en suksess. Dette er som navnet sier, en liten noteringsbok som passer i innerlomma. Den tilfredsstiller ikke krav til offentlig dokumentasjon slik som den vanlige noteringsboka, men er ment som et supplement til Sauekontrollen Web.

SEMINREGISTRERING OVERFØRES TIL NSG SEMIN

Høsten 2009 begynte Sauekontrollen å overføre seminregistreringer til NSG Semin. Alle paringer og insemineringer (inkl. omløp) som blir registrert i Sauekontrollen, overføres daglig. Dette betyr at medlemmer kun trenger å registrere semindata i Sauekontrollen Web.

DRIFT OG DATAFLYT

Driftsåret 2009 har gått smertefritt bortsett fra noe problemer med manglende og sen overføring av opplysninger fra slakteriene. Indeksutplukk og utsendinger av sentrale lister har gått som planlagt, og tidsfrister er overholdt. Sauekontrollen har mottatt data fra eksterne enheter og programmer og har hatt et godt samarbeid med bl.a. NSG, Biocontrol, slakteriene og Lindholdt Data rundt kommunikasjon og overføring av data. Det ble i 2009 åpnet for at brukere av Led-Sau kan sende opplysninger direkte til Sauekontrollen via webprogrammet, uten å måtte gå via rådgiver. Sauekontrollen har mottatt enkelte hendelser fra Biocontrol sin lesestav som tilfredsstiller Sauekontrollen sine krav til datakvalitet. Det ble i 2009 startet opp igjen arbeidet med ny og forbedret overføring av opplysninger fra slakteriene som i første omgang vil gjelde Nortura.

I overkant av 900 medlemmer avbestilte høstlista, mens vel 600 avbestilte årsrapporter for 2009. Så langt har over 2 600 medlemmer vært innlogga på Sauekontrollen Web, hvorav 437 er medlemmer hvor rådgiver registrerer eller som har eget PC-program.

NY TEKOLOGI

PDA, lesestaver og elektroniske vekter er eksempler på ny teknologi som er på full fart inn i norske sauefjøs. Mye av dette som følge av bruk av elektroniske øremærker, som over 90 % av alle lam født i 2009 ble merket med. Med disse kommer krav om kommunikasjon direkte mot Sauekontrollen Web. Data fra ulike elektroniske vekter og noen typer data fra lesestav fra Os Husdyrmerkefabrikk (Biocontrol) kan leses inn i Sauekontrollen Web.

Når det gjelder utvikling av PDA-programvare, begynte Animalia høsten 2009 arbeidet med å utvikle programvare for PDA som kommuniserer med Saukontrollen Web. Det var tidligere blitt lagt et godt grunnlag av et eksternt firma, som startet utviklingen i samarbeid med Animalia. Da firmaet valgte å avslutte prosjektet, fikk Animalia tatt over utviklingsarbeidet kostnadsfritt. Programmet lanseres våren 2010, og gir muligheter for oppslag av informasjon på enkeltdyr og ikke minst muligheter for registrering av de fleste hendelser gjennom året.

FELLES TEAM FOR SAUE- OG STORFEKJØTTKONTROLLEN

I løpet av 2009 ble Sau- og Storfekjøttkontrollen omorganisert til å bli et felles team på tvers av kontrollene. Dette er nyttig fordi vi har felles brukerstøtte og mange

felles mål og utfordringer både på drifts- og utviklingssiden. Det var derfor et ønske om å få til et tettere samarbeid mellom kontrollene, og vi har gjort en ny fordeling av stillinger på tvers av kontrollene. Stine Løvik Huse har ansvar for drift og utvikling av databasene og kommunikasjon mot andre aktører og datasystemer i næringa, mens Marit Lindtvedt Lystad har ansvar for utvikling av webprogrammene. Solveig Bjørnholt har ansvar for selve driften av kontrollene, mens Grethe Ringdal har ansvar for markedsførings- og informasjonsarbeid. Solfrid Tjærandsen og Cecilie Ausland var med i teamet første halvdel av 2009. John Thore Mogen har vært innleid IT-konsulent både for Sau- og Storfekjøttkontrollen.

Disse personene har arbeidet med Saukontrollen i hele eller deler av 2009. Da det for tiden er endringer i rådgiverapparatet, anbefales det å kontakte ditt slakteri dersom du er usikker på hvem som er din lokale kontaktperson.

Rådgivere i Saukontrollen 2009

NORTURA SA:		PRIVATE SLAKTERIER:
Anne Grete Stabekk	Kjetil Rødland	Hilde Kallekleiv Håland, Fatland AS
Jan Aarskog	Reidar Manger	Berit Pettersen, Fatland AS
Toril Hårdnes	Randi Undertun	Gerd Skjoldal, Fatland AS
Vinni Foss	Ove Sørestrand	Trond Ola Heggen, Furuseth AS
Ove Myklebust	Einar Helge Haugstad	Pål Kjorstad, Furuseth AS
Rune Osland	Evy Moen	Randi og Arne Rogne, Helle Slakteri AS
Marie Fuglestad	Per Hammer	Asbjørn Fjellberg, Fatland AS
Øystein Bjelland	Bjørn Wæhre	Georg Fredrik Ueland, Prima Jæren Slakt AS
Karluf Håkull	Knut B Simensen	Siv Else Horvli, Spis Oppdal
Olav T Bø	Gunhild Johnsen	Henning Sandmæl, Røros Slakteri AS
Torhild F. Sisjord	Ann Mari Fause	Klaus Arild Sandøy, Slaktehuset Eidsmo Dullum
Vigdis Aas	Odd Åke Fagereng	Anna Egedahl, Nordfjord Kjøtt Slakt AS
Anne Lise Henjum Molland	Bjørnar Sveli	Ragnhild Tryggestad, Ole Ringdal AS
Jan Ove Stene	Unn Lauvbakk	Kjell Åge Vannes, Fatland AS
Aslaug Kjellstad	Mona Lise Skreslett	Åge Iselvmo, Jens Eide AS
Atle Almelund		Aina M. Jensvold, Gammal Norsk Spølsau

AKTIVITETER I NSG I 2009

SAUEAVLEN 2009

Avlsarbeidet har ett formål: Neste generasjon skal være bedre enn den forrige. Dette lykkes vi med, takket være en god innsats fra mange. Selve motoren i arbeidet er væreringene, der over 1 400 saueholdere legger ned en stor innsats til fellesskapets beste.

NSG driver avlsarbeid på 3 rasegrupper, NKS, spøl og sjeviot. Framgangen for de 6 egenskapene som inngår i samleindeksen, O-indeksen, er vist for hver av de 3 rasene i tabellen på denne siden. Hovedkonklusjonen er: Avlsframgangen har aldri vært større.

Vi ser av tabellen at avlsframgangen er mer enn dobbelt så stor for NKS enn for sjeviot. Forklaringen på dette er at avlspopulasjonen er veldig mye større. Framgangen for spøl ligger, som forventet ut fra populasjonsstørrelsen, mellom NKS og sjeviot. Men spøl har valgt en noe annen vektlegging mellom egenskapene i O-indeksen. Dette forklarer for eksempel hvorfor spøl har en svak tilbakegang for lammetall, mens NKS og sjeviot går fram.

Avlsframgangen er betydelig for enkelte av egenskapene, for eksempel tilveksten fram til slakt. Hvis vi om 4 år slakter NKS-lammene på samme alder som i dag, vil slaktene genetisk sett være 1 kg tyngre enn i dag. Om lamma virkelig vil være 1 kg tyngre, avhenger av om vi klarer å gi dem så mye fôr av god kvalitet at de får utnyttet sitt genetiske potensiale for økt tilvekst.

Når du leser de ulike statistikkene i årsmeldingen for Sauekontrollen, så legg merke til om det har vært framgang de siste årene. Du vil se at noen av faktorene har gått mer fram enn avlsframgangen skulle tilsi, mens andre har gått mindre fram enn avlsframgangen.

Hovedinntrykket er at den genetiske framgangen kommer til syne i produksjonen, og at vi lykkes med å spre framgangen fra væreringene ut til alle medlemmene i Sauekontrollen. Framgangen spres forhåpentligvis også til den halvdelen av produksjonen som vi mangler data for. Skjer det gir avlsarbeidet langt større avkastning enn noen annen investering innen saueholdet.

Tabellen viser siste året for de 6 egenskapene i O-indeksen, per rasegruppe. Endringen er beregnet med basis i alle fødte lam i væreringene i 2009 sammenlignet med 2008.

Avlsframgangen fra 2008-2009

Rasegruppe	NKS	Spøl	Sjeviot
Søyer i ring	108 000	14 000	2 000
Slaktevekt, kg slakt ved 160 dager	0,27	0,22	0,12
Slakteklasse poeng	0,16	0,12	0,08
Fettgruppe poeng	-0,05	-0,01	-0,01
Morsevne vår kg, levendevekt ved 45 d.	0,06	0,00	0,05
Morsevne slakt kg, slaktevekt ved 160 d.	0,08	0,01	0,04
Lammetall totalfødte	0,030	-0,004	0,011

SATSINGSOMRÅDER

"Sauekontrollen Web har nå vært i bruk i snart to år. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på programmet. Likevel er vi langt fra i mål, og programmet skal videreutvikles"

SAUEKONTROLLEN WEB

Sauekontrollen Web har nå vært i bruk i snart to år. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på programmet. Likevel er vi langt fra i mål, og programmet skal videreutvikles. Vi får mange gode innspill og ønsker til programmet fra både rådgivere og medlemmer. Dette er viktig for at Sauekontrollen skal være et nyttig hjelpemiddel for deg!

Har du et ønske om videreutvikling, send en e-post til brukerstotte@animalia.no.

SAUEKONTROLLEN PDA

Sauekontrollen skal våren 2010 lansere et PDA-program som sender og mottar data fra Sauekontrollen Web. En PDA er en liten håndholdt datamaskin som gir deg mulighet til å ha oppdatert informasjon om besetningen hvor som helst og når som helst. Ved å kjøpe programmet og en PDA kan man enkelt registrere lamming, vekter, helseopplysninger, paring, fostertelling, beiteslipp og tilsyn samt utmelding uten å måtte notere på papir. Alle obligatoriske opplysninger i Sauekontrollen kan registreres her. Opplysningene fra PDAAen sendes så over internett inn til Sauekontrollen Web. Dersom PDAAen også er en mobiltelefon kan data sendes over GSM-nettet.

Selve programmet kjøpes fra Sauekontrollen og koster kr 1 000,- i engangsavgift. Selve PDA'en som programmet må installeres på, kan kjøpes fra flere leverandører og fås fra ca kr 3 000,- og oppover. Kravet for at programmet skal kunne kjøres på PDA'en, er at den har Windows Mobile som operativsystem (6.0 >). Det er i dag mange mobiltelefoner som også har dette systemet, såkalte smartphones.

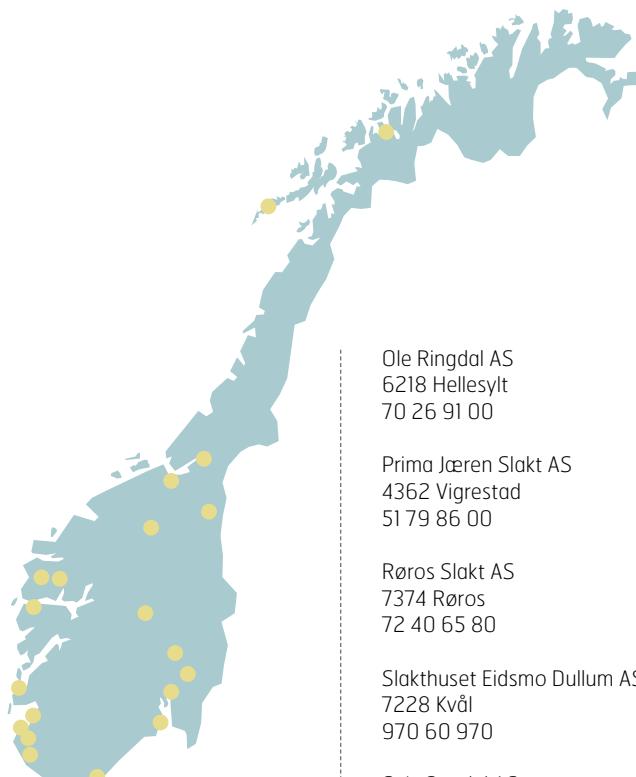
Programmet kan brukes uten å lese av elektroniske øremerker, men ved å koble PDA'en til en RFID-leser, kan man få utnyttet effektiviseringspotensialet som ligger i denne teknologien. Programmet vil ved lansering trolig fungere mot 2 lesere, en av disse via Bluetooth. Leserne koster fra ca. 3 000 til 6 000 kr.

Les mer om programmet, utstyr og priser på vår hjemmeside www.animalia.no/sauekontrollen

RÅDGIVERE I SAUEKONTROLLEN

Private slakterier

Fatland Jæren AS
4311 Hommersåk
51 68 21 00

Fatland Oslo AS
1081 Oslo
23 17 63 50

Fatland Ølen AS
5588 Ølen
53 77 55 00

Furuseth AS
2072 Dal
63 97 70 10

Helle slakteri AS
2943 Rogne
61 35 22 50

Horns slakteri AS
8370 Leknes
76 05 54 00

Jens Eide AS
4790 Lillesand
37 27 09 66

Midt-Norge Slakteri AS
7600 Levanger
74 08 37 00

Ole Ringdal AS
6218 Hellesylt
70 26 91 00

Prima Jæren Slakt AS
4362 Vigrestad
51 79 86 00

Røros Slakt AS
7374 Røros
72 40 65 80

Slakthuset Eidsmo Dullum AS
7228 Kvål
970 60 970

Spis Oppdal AS
7340 Oppdal
72 42 20 60

Nortura medlemsentre

Nortura Tønsberg
800 33 227

Nortura Rudshøgda
800 81 082

Nortura Sandeid
800 33 455

Nortura Forus
800 333 15

Nortura Førde
800 30 360

Nortura Trondheim
810 30 303

Nortura Målselv
800 80 140

Andre
Aina M. Jensvold
Gammalnorsk Spærsaulag

TA KONTAKT MED DITT LOKALE
SLAKTERI FOR Å BLI MEDLEM AV
SAUEKONTROLLEN

STATISTIKK FRA SAUEKONTROLLEN

OM STATISTIKKENE

Vær oppmerksom på grunnlaget bak statistikken. Antall dyr eller besetninger bak gjennomsnittet er oppgitt i de fleste tabellene. Hvilken type opplysning det er snakk om, er viktig i vurderingen av tallmaterialet. Eksempelvis er påliteligheten av gjennomsnittlig andel dødfødte mindre enn gjennomsnittlige klassifiseringsresultat. Der hvor frekvensen er lav, vil hvert enkelt tilfelle ha innvirkning på gjennomsnittet. Oslo er ikke med på fylkesoversikter på grunn av for få produsenter.

3 791 besetninger rapporterte lammingsopplysninger i 2009. Disse danner datagrunnlaget for årsmeldingen.

ENDRINGER F.O.M. ÅRSMELDING 2008

Begrepet 'Søye per 1. januar' brukes ikke lengre. Dette er erstattet av begrepet 'Para søye'. Se definisjonene på neste side.

Begrepet 'Søye per 31.12.' innføres for beregning av oppslutning. Årsak er at dette er en mer korrekt sammenligning med de offentlige tallene.

'Tal lam om hausten' inkluderer nå lam med høstvekt eller slaktevekt. En feil i tidligere årsmeldinger har gjort at kun lam med høstvekt har blitt godskrevet søya. Dette medfører en økning i tal lam om hausten og avdrått på ca. 3 %.

På grunn av disse endringene er historiske produksjonsdata kjørt tilbake til 2000. Tall før den tid kan ikke sammenlignes direkte. I tabeller der beregningsgrunnlag er endret, er dette markert med en strek i tabellen før og etter ny beregning.

BEGREP OG DEFINISJONER

VOKSEN

Søye født 2 år eller mer før årsmeldingsåret.

GIMMER

Hunndyr født året før årsmeldingsåret.

PARA SØYE

Voksne søyer og gimrer som er registrert med lam, kasting eller som gjeld. Upara søyer og gimrer, overføringssøyer og søyer med manglende informasjon er ikke medregnet.

SØYER PER 31.12.

Søyer født 1 år eller mer før årsmeldingsåret, innmeldt 31.12. årsmeldingsåret. Dette brukes kun i forhold til tall fra Statens landbruksforvaltning. Se fotnoter tabell 1 for flere detaljer.

BURD

Antall lam søya har med seg på det aktuelle tidspunkt (burd vår = antall lam om våren, burd høst = antall lam om høsten).

LAM OM HØSTEN

Antall lam per øye som har høstvekt eller slaktevekt.

KORRIGERT HØSTVEKT

Beregnet høstvekt ved 145 dagers alder ut i fra antatt daglig tilvekst for rasen. Følgende tilvekstsats er brukes når veid høstvekt korrigeres:

Norsk kvit sau:	0,25 kg/dag
Sjeviot:	0,22 kg/dag
Pelssau:	0,21 kg/dag
Spælsau:	0,23 kg/dag

KORRIGERT SLAKTEVEKT

Slaktevekt korrigert til 160 dagers alder. 110 g/dag i slaktetilvekst utover 160 dagers alder brukt på alle raser.

AVDRÅTT

Lammevekt om høsten, i kg høstvekt. Lam som mangler høstvekt, men er slaktet, gis en gjennomsnittlig høstvekt.

RISIKOPOPULASJON

Tap i prosent er alltid regnet ut fra risikopopulasjonen om ikke annet er spesifisert. Det vil si dødfødt er i prosent av alle fødte lam, død inne er i prosent av levende fødte, død på sommerbeite er i prosent av de som levde ved slipp på sommerbeite, totalt tap er i prosent av alle fødte lam. Merk at dette begrepet ikke brukes i helserapporten.

HISTORISK UTVIKLING

Tabell 1: Utvikling av medlemstall, antall kontrollerte søyer over 1 år og tilslutning

År	Antall buskaper ¹⁾	Tilslutning buskaper, % ²⁾	Antall voksne sører ³⁾	Tilslutning sører, % ⁴⁾
1972	3 597		94 417	
1982	5 300		236 738	
1990	5 594		284 440	
1991	5 557		294 051	
1992	5 397		295 984	
1993	5 282	21,2	289 010	
1994	5 256	21,2	303 097	
1995	5 367	21,8	303 828	
1996	5 310	22,3	297 144	
1997	5 170	22,5	288 849	
1998	5 061	22,8	285 133	
1999	4 925	22,6	279 924	
2000	4 929	22,9	291 673	26,9
2001	4 872	23,3	299 976	27,0
2002	4 783	25,4	304 539	27,1
2003	4 600	25,7	307 434	28,0
2004	4 402	25,8	309 573	28,1
2005	4 140	25,5	303 058	27,8
2006	3 935	25,4	291 905	28,6
2007	3 838	26,1	282 142	28,3
2008	3 928	27,4	275 180	39,8
2009	3 997	27,8	291 036	42,3

1) Alle besetninger innmeldt 31.12. årsmeldingsåret. Før 2008: Kun besetninger som innrapporterte lammingsopplysninger årsmeldingsåret.

2) Medlemmer som andel av antall besetninger som søkte produksjonstilskudd for 'Voksne sau' over ett år' i.1. årsmeldingsåret (SLF).

3) Søyer over 1 år, innmeldt 31.12. årsmeldingsåret. Før 2008: Søyer og gimmer registrert med lam, kastning eller som gjeld samt øyer over ett år og eldre som ikke er para.

4) Søyetall som andel av antall 'Voksne sau' over 1 år' det er søkt produksjonstilskudd for pr. 1.1. årsmeldingsår minus antall 'Værer, 1 år og eldre' det er søkt produksjonstilskudd for 31.07. årsmeldingsåret (SLF).

Tabell 2: Historisk utvikling av lammetall, korrigert høstvekt og korrigert øvdrått per para søye

1) Lam om høsten inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

2) Høstvekt og øvdrått er korrigert til 145 dager.

I tabellen er tallene før og etter 2000 ulikt beregnet. Tall f.o.m. 2000 kan sammenlignes.

Tidligere år ble øya kun godskrevet lam med høstvekt i 'lam om høsten'. Dermed ble øyas øvdrått underestimert. Nå inkluderes også lam med slaktevekt. I tabellen er tallene fra og med 2000 oppdatert etter ny beregning og kan sammenlignes.

År	Totalt fødte lam	Levendefødte lam	Lam om høsten ¹⁾		Tilvekst fødsel-høst (g/dag)	Korrigert høstvekt (kg) ²⁾	Korrigert øvdrått (kg) ²⁾	
			Uten kopplam	Kopplam			Uten kopplam	Med kopplam
1990			1,55			43,8	67,8	
1991			1,54			42,7	65,7	
1992			1,53			41,7	63,8	
1993			1,54			44,4	68,4	
1994			1,55			43,7	67,7	
1995	1,86	1,79	1,54		276	42,9	66,1	
1996	1,86	1,80	1,54		275	42,8	65,9	
1997	1,86	1,80	1,55		271	43,4	67,3	
1998	1,87	1,81	1,54		267	42,5	65,4	
1999	1,89	1,83	1,55		269	42,2	65,4	
2000	1,90	1,84	1,58	0,05	274	44,2	69,9	71,9
2001	1,93	1,87	1,59	0,05	271	43,8	69,8	71,9
2002	1,93	1,87	1,60	0,05	276	44,5	71,0	73,0
2003	1,96	1,89	1,60	0,05	270	43,7	69,9	72,2
2004	1,98	1,90	1,63	0,06	278	44,8	73,0	75,6
2005	2,00	1,92	1,62	0,06	281	45,1	73,2	75,6
2006	2,05	1,97	1,63	0,07	276	44,5	72,5	75,3
2007	2,05	1,97	1,64	0,07	275	44,4	72,6	75,8
2008	2,07	1,98	1,63	0,08	283	45,5	74,2	77,6
2009	2,09	2,00	1,64	0,08	279	44,9	73,5	76,8

LANDSOVERSIKT

Tabell 3: Gjennomsnittlige produksjonsresultater per para søye

År	2009	Egne tall
Totalt fødte lam	2,09	
Dødfødt, %	4,44	
Levendefødte lam	2,00	
Tapt inne, %	3,00	
Tapt på vårbete, %	0,96	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	10,35	
Lammedato	28.04.2009	
Fødselsvekt, kg	4,6	
Vårvekt, kg	17,5	
Alder vårvekt, dager	38,3	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	335	
Høstvekt, kg	43,4	
Korr.høstvekt, kg	44,9	
Alder høstvekt, dager	139,2	
Tilvekst vår - høst, g/dag	256	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	279	
Slaktevekt, kg	19,6	
Korrigert slaktevekt, kg	19,2	
Alder slaktevekt, dager	160,8	
Slakteklasse	8,3 (R)	
Fettgruppe	5,5 (2+)	
Lam om høsten uten kopplam	1,64	
Lam om høsten med kopplam	1,72	
Avdrått uten kopplam, kg	71,2	
Avdrått uten kopplam korrigert, kg	73,5	
Avdrått med kopplam, kg	74,2	
Avdrått med kopplam korrigert, kg	76,8	

Tabell 4: Gjennomsnittlige produksjonsresultater for kopplam

År	2009	Egne tall
Tapt inne, %	4,2	
Tapt på vårbete, %	1,8	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	13,7	
Fødselsekt, kg	4,1	
Vårvekt, kg	16,8	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	296	
Høstvekt, kg	39,5	
Korr. høstvekt, kg	42,1	
Tilvekst vår - høst, g/dag	248	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	263	
Slaktevekt, kg	18,1	

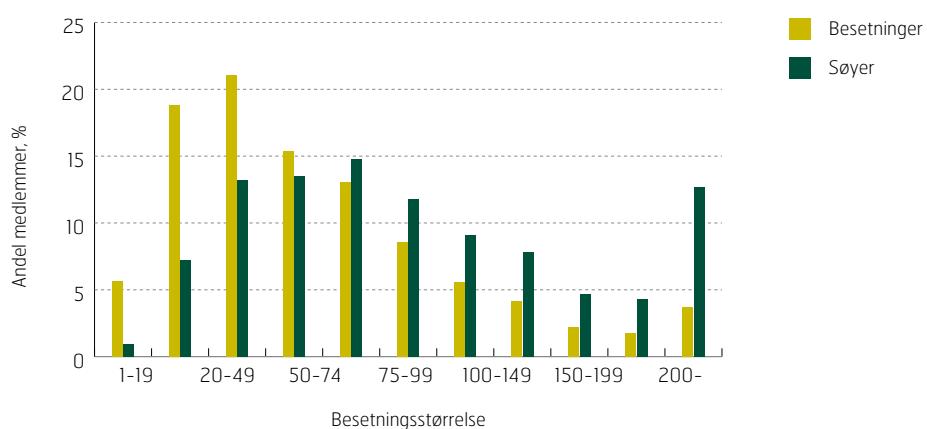

MEDLEMSOVERSIKT OG BESETNINGSSTRUKTUR

Tabell 5: Fylkesvis fordeling av medlemmer og søyer i Saukontrollen, med tilslutning av besetninger og søyer fylkesvis og andel av medlemmer

Fylke	Besetninger i Saukontrollen	Søyer i Saukontrollen	Tilslutning besetninger ¹⁾	Tilslutning søyer ¹⁾	Andel av alle i kontrollen %
Østfold	24	1 180	18,2	38,4	0,6
Akershus	45	2 569	21,3	39,0	1,1
Hedmark	221	18 585	31,2	49,3	5,5
Oppland	458	33 568	33,3	44,4	11,5
Buskerud	220	17 648	38,3	59,7	5,5
Vestfold	31	1 448	28,7	51,6	0,8
Telemark	122	7 826	30,8	41,8	3,1
Aust-Agder	57	3 922	24,8	40,5	1,4
Vest-Agder	103	5 965	23,8	38,3	2,6
Rogaland	627	50 112	24,1	35,4	15,7
Hordaland	548	27 607	29,0	42,9	13,7
Sogn og Fjordane	442	25 172	25,8	39,2	11,1
Møre og Romsdal	251	14 388	24,2	35,1	6,3
Sør-Trøndelag	204	18 823	28,7	43,3	5,1
Nord-Trøndelag	178	14 926	35,2	59,1	4,5
Nordland	268	28 236	25,5	44,0	6,7
Troms	164	15 644	27,8	42,2	4,1
Finnmark	32	3 398	25,0	44,6	0,8
Landet	3 997	291 036	27,8	42,3	100,0

Figur 1: Medlemmer i Saukontrollen fordelt etter besetningsstørrelse

1) Tilslutning beregnet som andel av besetninger og "Voksne sauver over 1 år" det er søkt produksjonstilkudd for I.I. årsmeldingsår.

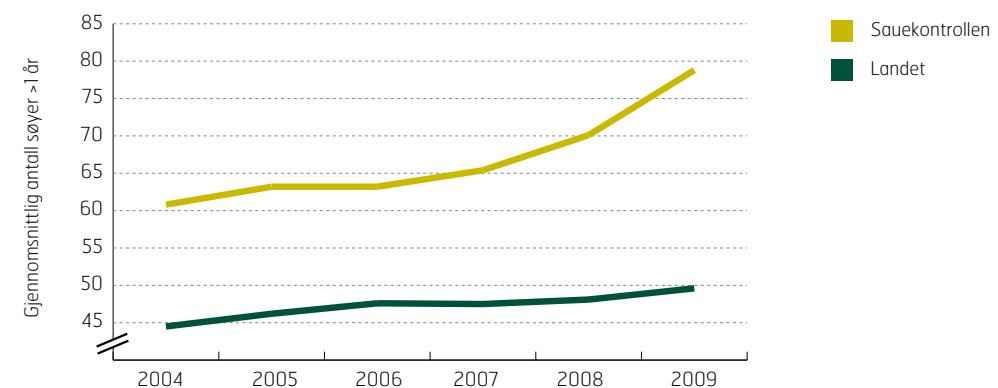
Det totale medlemstallet økte med 1,8 % fra 2008-2009. Rogaland er det største medlemsfylket, fulgt av Hordaland, Oppland og Sogn og Fjordane. Når det gjelder oppslutning på fylkesnivå ser vi at i Buskerud og Nord-Trøndelag er nær 60 % avøyene registrert i Saukontrollen.

Besetningsstørrelse blant medlemmer i Saukontrollen er svakt økende og er i snitt på 79 para sører og gimmer. Figuren viser at hoveddelen av besetningene har mellom 20-60 para sører og gimmer. Kun 3,7 % av medlemmene har over 200 para sører og gimmer, mens nær 13 % avøyene i Saukontrollen er i disse besetningene.

Figur 2: Utvikling av gjennomsnittlig størrelse på besetninger i Saukontrollen til sammenligning med landet for øvrig.

Besettingsstørrelse er her definert som antall søyer > 1 år for å kunne gi et mest mulig rett sammenligningsgrunnlag med offentlige tall.

Tabell 6: Fordeling av voksne søyer og gimirer med lam, kasta/gjeld eller ikke para

Tabell 6 tar utgangspunkt i søyer som er registrert med lamming, eller har fått kode gjeld, kasta eller ikke para.

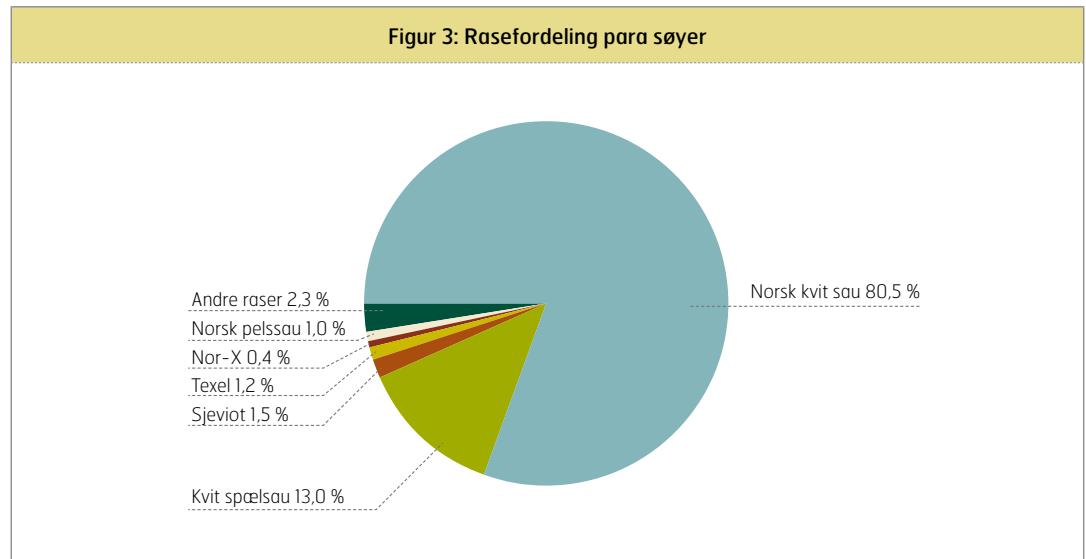
År	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld
2008	71,7 %	0,3 %	1,6 %	20,5 %	3,8 %	2,0 %
2009	71,8 %	0,3 %	1,5 %	21,4 %	3,3 %	1,8 %

RASEFORDELING

Figur 3 viser fordelingen av voksne sører av de enkelte rasene i Sauekontrollen. 71,2 % av de innmeldte dyra er kodet som Norsk kvit sau. Trolig er mange av dyra som ligger inne kodet som Dala (4,4 %), Steigar (4,0 %) og Rygja (1,0 %) egentlig NKS. I denne figuren er disse tre rasene inkludert i NKS. I "Andre raser" inngår blant annet rasene Gammalnorsk sau, Grå trønder, Fuglestadbroket og Blæset.

Figur 3: Rasefordeling para sører

LAMMETALL OG LAMMETAP

Kopplam er inkludert i tabell 7 og 8. Para søye er definert som voksne og gimer med lam eller som har kasta eller er gjeld. Overfôringssøyner og upara søyner og gimer er ikke med i beregningen. Figur 4 viser andel dyr som ikke er para.

Tabell 7: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, fordelt fylkesvis

Fylke	Totalt fødte lam			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Østfold	2,08	2,22	1,56	1,98	2,12	1,48	4,45	4,33	5,08	1,70	1,81	1,30
Akershus	2,08	2,25	1,58	1,99	2,16	1,51	4,17	4,14	4,32	1,69	1,84	1,24
Hedmark	2,12	2,33	1,56	2,03	2,22	1,48	4,61	4,46	5,25	1,71	1,90	1,20
Oppland	2,13	2,31	1,58	2,05	2,23	1,51	3,84	3,66	4,63	1,77	1,93	1,29
Buskerud	2,16	2,34	1,68	2,06	2,24	1,59	4,53	4,38	5,08	1,83	1,99	1,40
Vestfold	2,10	2,27	1,61	1,99	2,17	1,49	5,20	4,65	7,33	1,73	1,90	1,27
Telemark	2,03	2,22	1,48	1,95	2,14	1,40	3,98	3,65	5,37	1,67	1,84	1,16
Aust-Agder	2,11	2,30	1,57	2,01	2,20	1,47	4,65	4,32	6,05	1,67	1,83	1,22
Vest-Agder	2,09	2,25	1,60	2,00	2,15	1,51	4,48	4,25	5,47	1,67	1,79	1,29
Rogaland	2,04	2,20	1,52	1,94	2,10	1,43	4,82	4,57	5,91	1,73	1,88	1,26
Hordaland	2,11	2,24	1,61	2,01	2,14	1,52	4,62	4,41	5,74	1,77	1,88	1,32
Sogn og Fjordane	2,06	2,19	1,55	1,99	2,11	1,48	3,67	3,51	4,58	1,74	1,85	1,29
Møre og Romsdal	2,14	2,27	1,67	2,03	2,16	1,57	5,19	5,00	6,1	1,67	1,79	1,25
Sør-Trøndelag	2,07	2,24	1,56	1,99	2,15	1,48	4,10	3,94	4,78	1,65	1,81	1,16
Nord-Trøndelag	2,07	2,24	1,61	1,97	2,14	1,53	4,65	4,54	5,04	1,62	1,77	1,21
Nordland	2,09	2,26	1,52	1,98	2,15	1,44	4,88	4,76	5,42	1,67	1,82	1,17
Troms	2,09	2,28	1,52	2,01	2,18	1,44	4,21	4,06	4,95	1,75	1,91	1,23
Finnmark	2,02	2,20	1,42	1,94	2,11	1,35	4,23	4,08	5,02	1,59	1,74	1,06
Landet	2,09	2,25	1,57	2,00	2,16	1,48	4,44	4,26	5,28	1,72	1,87	1,25

Tabell 8: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, voksen og gimre, fordelt på raser

Rase	Totalt fødte			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Dala	2,08	2,22	1,53	2,00	2,13	1,47	4,12	4,09	4,28	1,67	1,78	1,21
Sjeviot	1,92	2,02	1,42	1,84	1,94	1,34	4,13	3,97	5,28	1,60	1,69	1,15
Kvit spølsau	2,04	2,20	1,50	1,95	2,11	1,43	4,25	4,17	4,64	1,68	1,84	1,18
Norsk kvit sau	2,13	2,30	1,61	2,03	2,20	1,52	4,55	4,34	5,48	1,75	1,90	1,29
Texel	1,79	1,94	1,19	1,71	1,86	1,11	4,48	4,07	7,06	1,46	1,60	0,96
Norsk peissau	1,87	2,03	1,40	1,81	1,96	1,37	3,11	3,25	2,56	1,65	1,81	1,20
Nor-X	1,82	2,04	1,26	1,74	1,95	1,20	4,83	4,71	5,32	1,57	1,76	1,08
Landet	2,09	2,25	1,57	2,00	2,16	1,48	4,44	4,26	5,28	1,72	1,87	1,25

Tabell 9: Besetninger gruppert etter ulike nøkkel tall

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Totalt fødte	2,34	2,09	1,84
Levendefødte	2,22	2,00	1,76
Dødfødte, %	1,17	3,93	7,80
Tapt inne	0,50	2,29	5,82
Tapt vårbeite	0,00	0,40	2,64
Tapt sommer	2,41	7,01	22,11
Totaltap	8,56	14,99	29,64
Lam om høsten	2,02	1,77	1,39

Besetningene er gruppert på nytt for hvert nøkkel tall. Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyner (3 264 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 791).

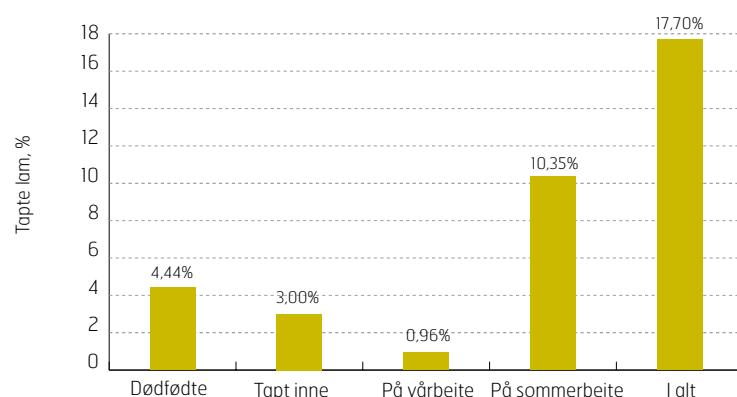

Besetningene er gruppert etter "Lam om høsten" og viser snitt for beste, midtre og dårligste tredjedel når det gjelder andre 'egenskapene'. Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (3 264 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 791).

Tabell 10: Gjennomsnittsverdier for besetninger rangert etter lam om høsten

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Lam om høsten	2,02	1,77	1,39
Totalt fødte	2,29	2,08	1,90
Levendefødte	2,19	1,99	1,82
Dødfødte, %	4,35	4,22	4,36
Tap inne, %	2,56	2,90	3,47
Tap vårbeite, %	0,87	1,00	1,16
Tap sommer	4,62	7,24	17,27
Totaltap	11,89	14,60	24,61

Figur 4: Andel tapte lam beregnet ut fra risikopopulasjonen

Figur 4 er beregnet ut fra risikopopulasjon. Det vil si antall lam som er i live før hver registreringsperiode. Tap på sommerbeite er inkludert rovdyrtap. Tap i alt er beregnet ut fra totalt fødte lam.

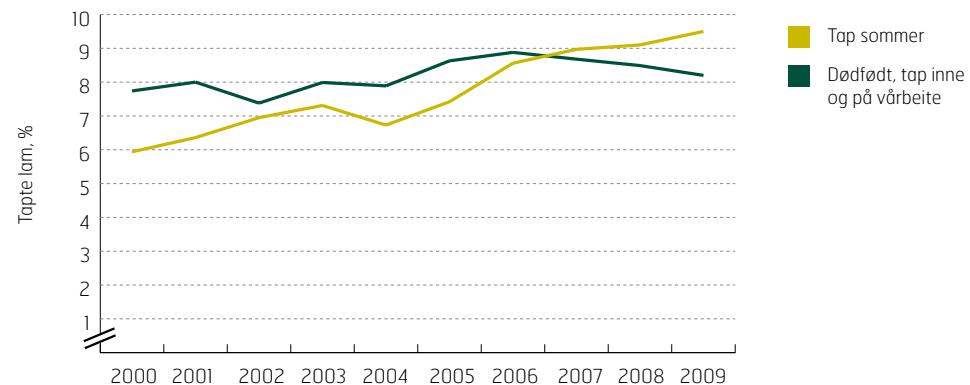
Figur 5: Utvikling av lammetall i Sauekontrollen fra 2000-2009

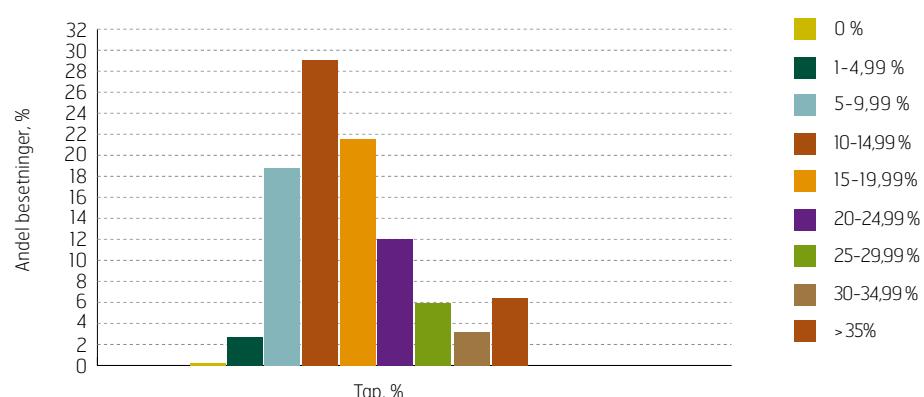
Figur 5 er beregnet ut fra totalt lammetall ved fødsel, antall levende fødte lam, antall lam ved utslipp på vårbeite, utslipp på sommerbeite og om høsten. Tall lam om høsten er inkludert kopplam.

Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen.

Figur 6: Utvikling av lammetap i inneperioden og på vårbeite til sammenligning med tap på sommerbeite

Figur 7: Besetningsfordeling totalt tap av lam

2,7 % av besetninger i Sauerkontrollen i 2009 hadde registrert et totalt lammetap under 5 %. Hver 3. besetning hadde et totaltap av lam mellom 10-15 %. Lammetap er altså et betydelig problem i enkeltbesetninger.

TILVEKST OG HØSTVEKTER

Tabell 11: Andel av lam født 2009 som har registrert fødselsvekt, vårvekt og høstvekt

Lam med fødselsvekt	Lam med vårvekt	Lam med høstvekt
38 %	44 %	94 %

Tabell 12: Tilvekst og høstvekter uten kopplam, fylkesvis

Fylke	Høstvekt, kg	Korr.høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Østfold	41,7	45,9	127,9	328	282	289
Akershus	41,5	43,0	139,0	338	241	264
Hedmark	41,5	44,2	133,9	321	260	275
Oppland	43,6	45,3	138,0	333	262	282
Buskerud	43,5	46,1	134,9	335	270	289
Vestfold	41,1	43,9	133,6	340	244	272
Telemark	43,1	44,2	140,9	329	248	273
Aust-Agder	41,1	42,1	140,8	329	240	260
Vest-Agder	42,0	42,9	141,6	355	235	264
Rogaland	43,3	44,8	139,1	349	242	279
Hordaland	44,3	44,3	145,1	341	244	274
Sogn og Fjordane	44,1	43,8	146,2	335	241	270
Møre og Romsdal	43,1	43,1	145,1	339	248	266
Sør-Trøndelag	43,9	45,4	138,6	326	271	283
Nord-Trøndelag	42,2	43,7	138,6	313	258	270
Nordland	44,4	46,5	136,5	331	289	292
Troms	44,1	46,9	133,7	309	290	295
Finnmark	42,5	45,5	133,0	283	284	284
Landet	43,4	44,9	139,2	335	256	279

Tabell 13: Tilvekst og høstvekter uten kopplam, fordelt på rase

Rase	Høstvekt, kg	Korr.høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Norsk kvit sau	43,7	45,4	138,4	339	260	283
Kvit spælsau	41,6	42,5	141,3	317	247	264
Steigar	45,1	47,1	137,0	364	285	295
Sjekiot	42,0	40,9	149,7	328	218	251
Texel	42,4	44,1	138,2	340	226	272
Rygja	43,8	44,7	141,3	339	243	277
Norsk pelssau	43,4	43,7	143,7	317	248	272
Nor-X	41,5	44,9	131,4	349	230	277

Figur 8: Historisk utvikling av høstvekt og korrigert høstvekt

Kopplam er ikke inkludert i tabellen.

Den korrigerte høstvekten er beregnet høstvekt ved 145 dagers alder, ut fra daglig tilvekst for de ulike rasene. Legg merke til at grafen er "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre. Kopplam er ikke inkludert i datamaterialet.

AVDRÅTT

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre.

Gjennomsnittlig alder ved høstveien var 139,2 dager. I 2008 og 2007 var den hhv. 139,7 og 139,2 dager.

Tabell 14: Avdrått uten kopplam

Fylke	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Østfold	68,3	73,1	51,2	75,3	79,6	59,2
Akershus	65,1	72,2	44,8	67,4	74,4	47,6
Hedmark	67,8	75,9	45,3	72,3	80,6	49,0
Oppland	73,5	80,8	51,6	76,4	83,8	54,3
Buskerud	75,9	83,5	56,0	80,3	88,1	59,9
Vestfold	67,4	74,9	47,3	72,1	80,0	50,8
Telemark	69,6	77,8	46,3	71,3	79,5	47,7
Aust-Agder	67,9	75,5	46,2	69,5	77,0	48,0
Vest-Agder	64,6	69,7	49,1	65,9	70,9	50,6
Rogaland	71,6	78,6	49,8	74,1	80,9	53,0
Hordaland	74,9	80,4	54,0	74,9	80,1	54,7
Sogn og Fjordane	74,9	80,1	53,6	74,4	79,4	54,1
Møre og Romsdal	68,2	73,5	49,2	68,1	73,2	50,1
Sør-Trøndelag	68,8	76,5	45,8	71,3	79,1	47,6
Nord-Trøndelag	65,0	72,3	45,5	67,4	74,5	48,3
Nordland	69,8	76,6	47,4	73,1	80,1	50,4
Troms	73,0	80,3	50,0	77,7	85,4	53,4
Finnmark	64,5	71,1	42,3	69,1	75,8	46,2
Landet	71,2	78,0	49,6	73,6	80,4	52,2

Tabell 15: Avdrått uten kopplam, per rase

Rase	Antall sører	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
		Para søye	Voksen	Gimre	Korr. para søye	Korr. voksen	Korr. gimre
Norsk kvit sau	205 055	72,9	79,9	51,5	75,6	82,6	54,3
Kvit spælsau	35 088	67,4	74,3	44,4	68,8	75,6	45,9
Dala	12 424	71,0	76,6	49,2	71,8	77,2	50,9
Steigar	11 600	70,8	77,8	46,7	73,9	81,1	49,4
Sjeviot	4 014	66,2	70,2	45,9	64,6	68,3	45,9
Texel	3 296	60,5	66,6	37,2	62,9	68,9	40,0
Norsk pelssau	2 978	69,8	77,6	47,9	70,2	78,0	48,2
Rygja	2 733	71,2	77,8	48,0	72,7	79,2	49,9
Farga spælsau	2 350	66,7	74,0	43,2	65,7	72,8	43,0
Gammelnorsk spælsau	1 928	38,3	43,4	25,2	39,7	44,9	26,4
Suffolk	1 272	63,0	67,6	41,0	63,3	67,4	43,5
Nor-X	1 271	63,2	72,1	40,6	68,4	77,4	45,6
Gammelnorsk sau	933	34,4	35,7	27,9	34,4	35,4	28,8
Blæset	762	58,3	65,5	35,5	59,3	66,1	37,5
Fuglestadbroket	327	62,4	67,2	37,9	62,0	66,4	38,9
Grå trønder	256	56,1	64,7	30,9	58,0	66,2	33,8

Figur 9: Historisk utvikling av korrigert avdrått, uten kopplam

Figuren viser historisk utvikling av korrigert avdrått per para soye.
Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre.

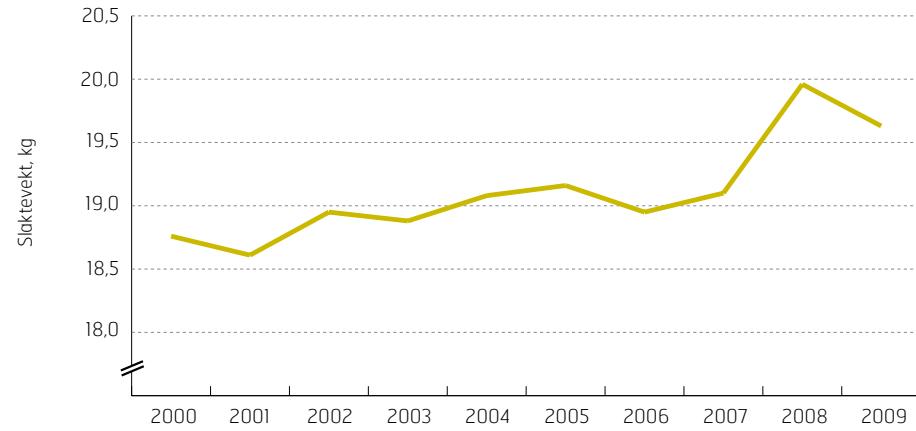
På grunn av feil i tidligere årsmeldinger har ikke soya fått godskrevet lam uten høstvekt.
Det er rettet i denne grafen.
Avdrått inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

SLAKTERRESULTATER

Figur 10: Historisk utvikling av slaktevekt

Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen

Datagrunnlaget for denne beregningen avviker noe fra den øvrige statistikken (405 319 slakt fra medlemmer og 583 443 slakt fra ikke-medlemmer, totalt 988 762 lammeslakt).

41 % av alt slakt levert slakteri i 2009 var fra besetninger i Saukontrollen. Slakt fra medlemmer oppnådde i snitt en bedre klassifisering enn slakt fra ikke-medlemmer. Slaktene var dessuten jevnere i kvalitet. 73 % av slakt fra medlemmer av Saukontrollen ble klassifisert som kvalitetslam mot 57 % blant ikke-medlemmer. 9 % av alle slakt fra medlemmer av Saukontrollen ble definert som overfeite, mot 11 % av slaktene fra ikke-medlemmer.

Tabell 16. Slaktevekt, slakteklasse og fettgruppe for lammeslakt levert av ikke-medlemmer og medlemmer av Saukontrollen i 2009

	Slaktevekt, kg	Klasse	Fett
Medlem	19,5	8,3 (R)	5,5 (2+)
Ikke-medlem	18,1	7,2 (R-)	5,4 (2)

Tabell 17: Slakteresultat på lam, gruppert på alder ved slakt

1) Gjennomsnittlig slakteklasse og fettgruppe beregnes fra EUROPskalaen. Verdiene er også oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P-=1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Alder, dager	Andel lam i aldersgrp (%)	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
< 101	0,6	183	15,4	8,5 (R+)	6,1 (2+)
101-120	2,2	154	20,1	8,8 (R+)	5,5 (2+)
121-130	5,8	143	20,5	8,7 (R+)	5,4 (2)
131-140	12,2	133	20,5	8,6 (R+)	5,5 (2+)
141-150	16,5	123	20,3	8,5 (R+)	5,4 (2)
151-160	16,3	114	20,0	8,4 (R)	5,5 (2+)
161-170	14,1	103	19,4	8,3 (R)	5,5 (2+)
171-250	32,1	87	18,5	8,1 (R)	5,5 (2+)
> 250	0,1	64	18,8	7,8 (R)	5,6 (2+)
Gj.snitt		107	19,5	8,3 (R)	5,5 (2+)

Tabell 18: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse og kjønn

Burd født	Tilvekst fødsel-slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Netto slakteverdi, kr
Enkling	120	21,1	8,7 (R+)	5,8 (2+)	818
Tvilling	107	19,6	8,3 (R)	5,4 (2)	756
Trilling	105	19,3	8,3 (R)	5,5 (2+)	745
Firling+	107	19,5	8,5 (R+)	5,5 (2+)	750
Kopplam	104	18,1	8,0 (R)	5,6 (2+)	701
Søyelam	100	18,9	8,4 (R)	5,8 (2+)	721
Vêrlam	113	20,1	8,3 (R)	5,3 (2)	781

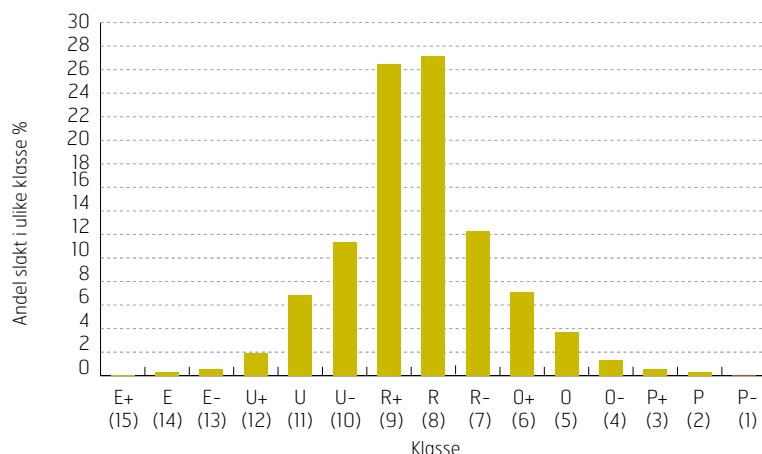
Tabell 19: Slakteresultat på lam (uten kopplam), gruppert på alder på søye

Alder, år	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Slakteverdi, kr
1 år (17,1 %)	103	19,1	8,4 (R)	5,4 (2)	733
2 år (23,3 %)	108	19,7	8,4 (R)	5,4 (2)	762
3 år (20,0 %)	110	19,9	8,5 (R+)	5,5 (2+)	771
4 år (15,8 %)	109	19,8	8,4 (R)	5,5 (2+)	766
5 år (11,8 %)	108	19,7	8,3 (R)	5,6 (2+)	759
6 år (7,4 %)	107	19,5	8,1 (R)	5,6 (2+)	750
7 -> (4,6 %)	104	19,2	7,9 (R)	5,6 (2+)	735
Gj.sn.	108	19,6	8,4 (R)	5,5 (2+)	757

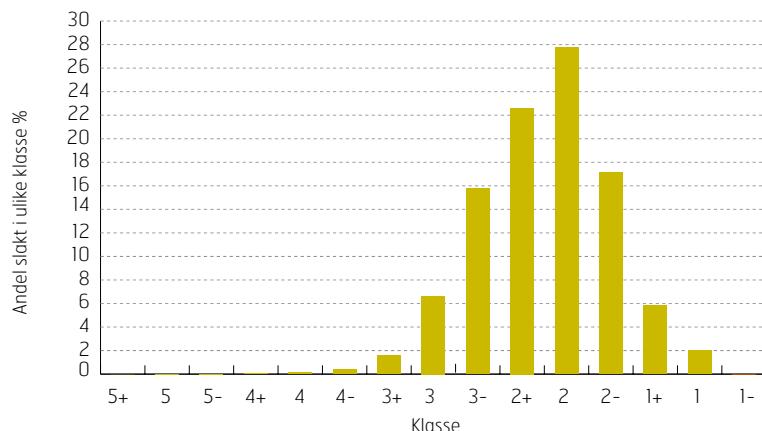

Figur 11: Fordeling av oppnådd klasse på slakta lam levert av medlemmer av Saukontrollen

Figur 11 og 12 gjelder 366 991 lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2009 (tallverdi slaktegruppe vises i parentes).

Figur 12: Fordeling av oppnådd fettgruppe på slakta lam levert av medlemmer av Saukontrollen

Tabell 20: Klassifiseringsresultater, oppgitt per rase

Rase	Antall slakt	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
Norsk kvit sau	268 596	19,8	8,6 (R+)	5,5 (2+)
Kvit spølsau	43 353	18,3	7,0 (R-)	5,3 (2)
Steigar	15 078	20,4	8,6 (R+)	5,6 (2+)
Sjekiot	4 285	17,9	7,8 (R)	5,9 (2+)
Texel	3 699	20,1	9,7 (U-)	5,7 (2+)
Rygja	3 488	18,9	8,0 (R)	5,7 (2+)
Norsk pelssau	3 428	18,2	6,8 (R-)	5,5 (2+)
Nor-X	1 359	20,5	10,1 (U-)	5,5 (2+)
Landet	366 991	19,5	8,3 (R)	5,5 (2+)

HELSEOPPLYSNINGER I SAUEKONTROLLEN

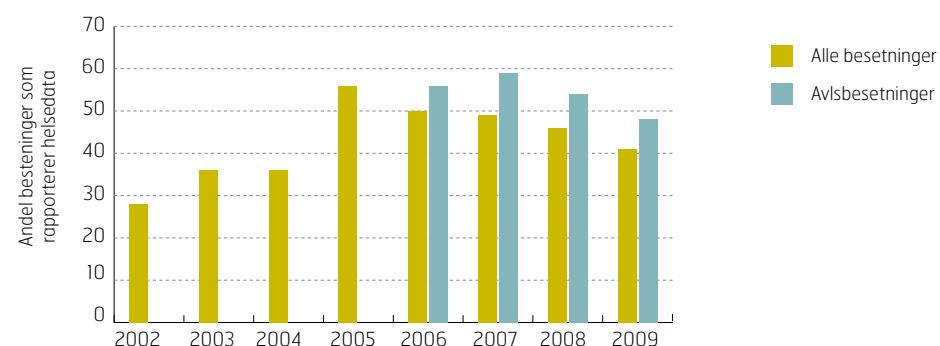
For å få mest og best mulig kunnskap om helse og sjukdom hos norsk sau er det viktig at flest mulig besetninger rapporterer helsehendelser. Det er et mål for Saukontrollen og Helsetjenesten for sau å øke innrapporteringen av helsedata. Innrapporteringen var økende fram til 2005. Deretter har innrapporteringen av helsedata avtatt hvert år.

Andelen av medlemmene i Saukontrollen som rapporterer inn helsedata, var i 2009 på 41 %. Fordi antallet dyr er stort, gir det likevel visse muligheter til å kartlegge bakenforliggende faktorer for sjukdom. Eksempler på dette er alder, rase, kjønn, lammetall, vekt, tidspunkt i forhold til lamming og lignende.

For avlsbesetninger er det obligatorisk å innrapportere helseopplysninger. Andelen avlsbesetninger som rapporterte helsedata i 2009, var imidlertid bare 48 %. Dette er for dårlig og begrenser muligheten til å undersøke om og i hvor stor grad en sjukdom er arvelig, og det begrenser muligheten til å velge avlsdyr som er fri for eventuelle arvelige lidelser. Det er derfor viktig med bedre innrapportering av helserelaterte hendelser.

Figur 13 viser at andelen besetninger i Saukontrollen som rapporterte inn helsehendelser, var økende fram til 2005. Deretter har det vært en moderat nedgang. I 2009 rapporterte 41 % alle besetningene i Saukontrollen helsedata. 48 % av avlsbesetningene rapporterte helsedata.

Figur 13: Innrapportering av helsehendelser

Andelen besetninger som rapporterer helsedata, gikk ned til 41 % i 2009.

Muligheten for å bruke disse opplysningsene til for eksempel å se på endring i sjukdomsforekomst eller arvelighet er derfor begrenset. Analyser for å finne bakenforliggende årsaker til sjukdom er imidlertid mulig.

Tabell 21: Utvikling i innrapporterte helseopplysninger i Saukontrollen i perioden 2005 -2009

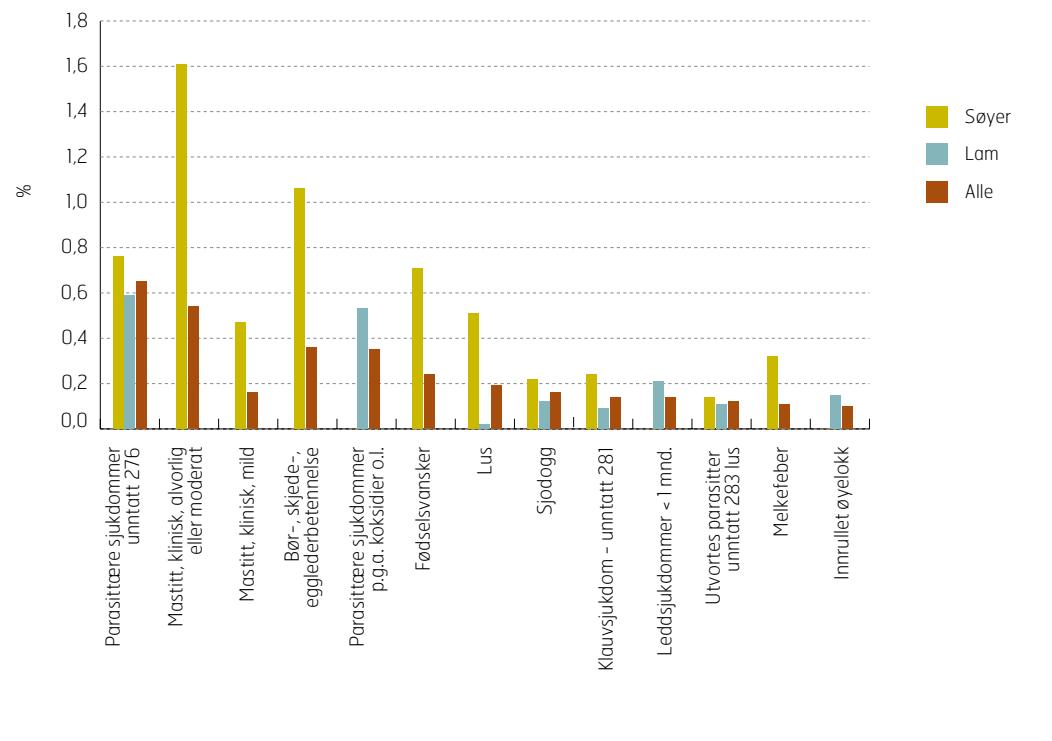
	2005	2006	2007	2008	2009
Totalt antall sjukdomsregistreringer	22 667	17 975	16 304	17 125	20 144
Totalt antall forebyggende behandlinger	141 019	94 034	124 224	134 047	143 969
Antall søker i Saukontrollen	303 058	291 905	282 142	288 256	298 260
Antall besetninger med helseopplysninger	2 310	1 981	1 869	1 724	1 560
Antall besetninger totalt	4 140	3 935	3 838	3 731	3 791
Andel besetninger som registrerte helseopplysninger (%)	56	50	49	46	41

Tabell 22: Innrapportering av helseopplysninger fra avlsbesetninger

	2007	2008	2009
Antall avlsbesetninger med helseopplysninger	1 068	921	742
Antall avlsbesetninger i Saukontrollen	1 818	1 703	1 548
Andel avlsbesetninger som registerer helse (%)	59	56	48

Tabell 22 viser antall og andel avlsbesetninger som rapporterte helseopplysninger til Saukontrollen i 2009.

Figur 14: De hyppigst rapporterte sjukdommene i Saukontrollen i 2009

Tabell 23: De hyppigst rapporterte sjukdommene hos søyer i 2009

Sjukdom	%		
	2007	2008	2009
Mastitt, klinisk, alvorlig eller moderat	1,70	1,90	1,60
Mastitt, klinisk, mild	0,50	0,50	0,50
Mastitt på sommerbeite, ukjent grad og dato			0,30
Bør-, skjede-, eggleiarbetennelse	1,10	1,10	1,10
Parasittære sjukdommer, unntatt 276			0,80
Fødselsvansker	0,60	0,70	0,70
Melkefeber	0,30	0,30	0,30
Listeriase		0,30	0,20
Skjedeframfall	0,20	0,20	0,20
Klausjukdom - unntatt 281			0,20
Speneskader	0,20	0,20	0,20
Sjodogg			0,20

Tabell 24: De hyppigst rapporterte sjukdommene hos lam i 2009

Sjukdom	%		
	2007	2008	2009
Parasittære sjukdommer, unntatt 276			0,60
Parasittære sjukdommer p.g.a. koksidier o.l.			0,50
Leddjukdommer < 1 mnd.	0,20	0,30	0,20
Innrulla augelokk	0,10	0,10	0,20
Sjodogg			0,10
Utvortes parasitter - unntatt 283 lus			0,10
Luftveisinfeksjoner, uspesifikke			0,10

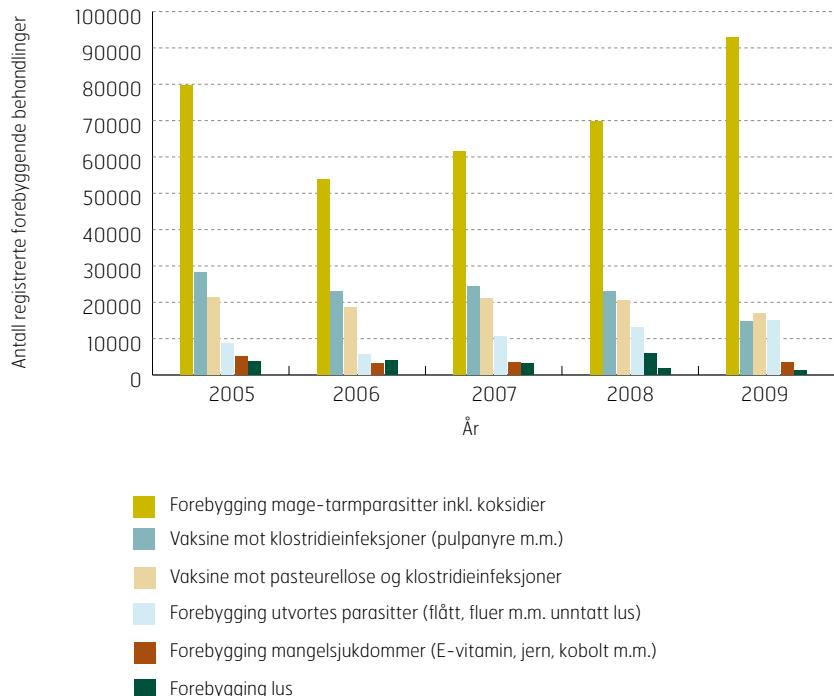
Oppgitt som %-andel av alle søyer i de besetningene som registrerer sjukdom (totalt 128 075 søyer i 2009). Søyer som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sjukdom teller kun en gang.

Økning i forekomst kan både skyldes en reelt økende forekomst eller en bedre innrapportering i besetningene som rapporterer helsehendelser.

Oppgitt som % av alle lam i de besetningene som registrerer sjukdom (250 444 lam i 2009). Lam som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sjukdom teller kun en gang.

Figur 15: De hyppigst rapporterte forebyggende behandlinger i 2009

Figur 15 viser de hyppigst rapporterte forebyggende behandlingene i Saukontrollen i 2009. Det ble totalt registrert 143 969 forebyggende behandlinger (89 944 behandlinger av lam og 54 025 behandlinger av sørjer). Vi vet at forebyggende behandling som vaksinering, utføres hyppigere enn det som rapporteres. Tallene gir imidlertid et bilde av hvilke forebyggende behandlinger som er mest vanlig å bruke.

PRODUCTION RESULTS IN HERDS REPORTING TO THE NORWEGIAN SHEEP RECORDING SYSTEM

The Norwegian Sheep Recording System was established in the 1950's. It provides a "best practice tool" in order to improve performance in the livestock and also in selection of breeding animals. 4 000 farmers are currently members, reporting herd productions results to the database. Approximately 28 % (3 997 herds) of Norwegian sheep farms and 42 % (291 000) of all ewes > one year of age were registered in the database in 2009.

Tabell 25: Mean production results, mated ewes 2009 (291 000 ewes)

1) Lambs with no autumn weight or slaughter weight are defined as lost on summer pasture.

	2009
Lambs born, nbr	2,09
Stillborn, %	4,44
Liveborn lambs, nbr	2,00
Lamb mortality indoor , %	3,00
Lamb mortality spring pasture, %	0,96
Lamb mortality summer pasture, or missing information, % ¹⁾	10,35
Avg. date of birth	28th April
Birthweight, kg	4,6
Weight onlet spring pasture, kg	17,5
Age at weighing spring pasture, days	38,3
Growth birth - springpasture, gram/day	335
Autumn weight, kg	43,4
Corr.autumn weight, kg – corrected to 145 days of age	44,9
Age autumn weight, days	139,2
Growth spring pasture – autumn pasture, gram/day	256
Growth birth - autumnweighing, gram/day	279
Slaughter weight, kg	19,6
Corrected slaughter weight, kg (corrected to 160 days of age)	19,2
Age at slaughter, days	160,8
EUROP slaughter class	8,3 (R)
EUROP fatgroup	5,5 (2+)
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), nbr	1,64
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs included), nbr	1,72
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	71,2
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	73,5
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	74,2
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	76,8

Sauekontrollen

Sauekontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene, mens Animalia har den sentrale administrasjonen.

Sauekontrollen Web er et nettbasert program med en rekke rapporter, tilgjengelig for alle medlemmer i Sauekontrollen. Du kan velge å registrere besettingsopplysninger selv direkte i Sauekontrollen Web, registrere i PC-program eller la rådgiver registrere for deg. Alt du trenger er en PC med internetttilgang.

Som medlem i Sauekontrollen får du:

- Mulighet for enkel registrering på web
- Automatisk overføring av slaktedata og avlsindeks
- Nyttige rapporter og noteringslister
- God oversikt over din besetning

For mer info se www.animalia.no/sauekontrollen

www.animalia.no